

1. Introducció: les dificultats dels processos participatius i algunes eines per a fomentar-los

En aquest document es presenta una proposta de gestió i dinamització de l'Agenda 21 Local de Banyeres del Penedès, com a continuació necessària de la fase documental de l'Agenda 21 local realitzat des de l'estiu de 2006 i fins a la primavera de 2007, amb el suport de la Diputació de Tarragona. Es tracta d'un document que ha de ser entès i estudiat en el context de la documentació que es presenta en la fase documental, especialment del Pla d'Acció, i de la figura del Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès (CSBP).

Actualment, un dels punts més fluixos i alhora més dificultosos en l'èxit de les Agendes 21 Locals és precisament la implementació de sistemes de participació ciutadana que permetin la continuació del procés més enllà de la finalització de la contracta amb la consultoria, empresa o grup de persones que han elaborat els diversos documents tècnics – auditoria, diagnosi, pla d'acció i d'altres– i que han implementat diverses eines de participació encaminades a millorar l'elaboració dels documents anteriors. Tot i que els ajuntaments hagin realitzat tasques encomiables i importants esforços en els mesos – superant habitualment l'any – que generalment ocupa aquesta part més tècnica del procés, tot sovint aquest s'atura bruscament amb l'aprovació d'un Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat que, posteriorment, l'ajuntament anirà executant, o no, en la mesura de les seves possibilitats.

Si realitzem un repàs als municipis que han finalitzat el seu Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat a les comarques tarragonines en el context de la línia engegada fa anys per la Diputació de Tarragona, només un (Flix, a la Ribera d'Ebre) té formalitzat un Consell Municipal de Medi Ambient que entre les seves funcions ve clarament determinat el seguiment de l'Agenda 21 Local i el control sobre l'execució de les accions a realitzar. La resta no han implementat encara mecanismes de retroacció mínimament estables o regulars en el temps, més enllà d'accions puntuals de revisió de l'estat d'implementació del PALS, com per exemple va realitzar Riudecanyes l'estiu de 2006 o Roquetes el desembre de 2006 mitjançant fòrums oberts a la ciutadania. Tampoc els ajuntaments tarragonins que han decidit iniciar l'Agenda 21 Local mitjançant mecanismes externs a la metodologia de la Diputació de Tarragona (Reus, Tortosa, Amposta, Torredembarra, Salou, Tarragona) han aconseguit gaire més que la fixació de consells municipals de participació reduïda amb diverses reunions periòdiques.

La situació a la demarcació no és diferent a la que es dona a bona part del territori. Reproduïm a continuació, literalment, diverses conclusions del Grup de Treball "Retos y dificultades en la

implantación de las Agendas Locales 21” dins el VI Congreso Nacional de Medioambiente (novembre de 2002)¹:

- *Dèbil tradició participativa en l'àmbit municipal i també limitada tradició de responsabilitat col·lectiva en relació amb l'espai públic, fixant-se tota la responsabilitat sobre les administracions públiques.*
- *Els processos de presa de decisions no estan oberts a la ciutadania, sinó que s'utilitzen els processos establerts pel sistema democràtic, per l'elecció de representants dels ciutadans mitjançant el sistema institucional.*
- *Societat actual desmobilitzada i poc propensa a la solidaritat i compromís.*
- *Marginació en molts casos de la societat des de l'actuació política, que evita la veritable implicació ciutadana convertint el procés participatiu en simple acte informatiu, i tot sovint, ni això.*
- *Escassa representativitat social en alguns casos dels participats en consells i grups ciutadans.*
- *Dificultat en la preparació d'una informació rigorosa però comprensible per tots els membres dels grups de participació.*

Respecte als déficits dels processos de participació, se citen els següents:

- *Elevat desconeixement per part de la població dels seus drets respecte a l'accés a la informació i, com a conseqüència, dèbil exercici d'aquest dret.*
- *Elevat desconeixement per part de la població en general del significat de termes com “desenvolupament sostenible”, “indicadors ambientals” o “Agenda 21” o, ja sense necessitat de referir-nos a termes tècnics, desconeixement de les conseqüències de les seves accions quotidianes (a casa, al treball, al temps d'oci, en els hàbits de consum). Podem estar treballant al marge dels protagonistes del projecte de sostenibilitat i lògicament aquest projecte pot resultar-los totalment aliè.*
- *Falta de transversalitat en l'àmbit educatiu, que se centra quasi exclusivament en l'aspecte ambiental deslligat de tota consideració més global.*
- *Dèficit específic pel que fa a la formació de tècnics i polítics.*
- *Dèficit important pel que fa a la participació de la comunitat.*
- *Absència de participació en la presa de decisions.*
- *Poca fluïdesa, en alguns casos, en les comunicacions entre els grups de participació i l'administració.*
- *Manca de definició respecte a la preceptivitat i vinculació d'opinions i suggerències.*

¹ www.conama.es

- *Falta de repercussió d'aquestes opinions en la gestió municipal, amb la conseqüent desídia dels col·lectius participants que veuen com el seu treball no és tingut en consideració.*
- *Desvirtuació del caràcter participatiu de forma que aquests consells poden quedar convertits en simples òrgans informatius.*
- *Persistència de la dificultat per a tenir en consideració l'opinió del ciutadà no associat o organitzat.*

A aquestes qüestions, en podríem afegir una altra, provinent d'una aparent paradoxa. Els municipis menys poblats, els que per dimensió de població i facilitat d'accés a la mateixa, haurien de tenir menys problemes socials i tècnics per organitzar processos participatius i de seguiment de l'Agenda 21 Local amb percentatges importants d'implicació de la població, són precisament els que, per qüestions pressupostàries, més problemes tenen. Per altra banda, els municipis amb molta població, que sí que disposen de pressupostos suficients com per abordar la creació i manteniment d'òrgans de participació, tenen importants problemes per arribar més enllà de la reunió de diversos experts o representants d'entitats locals en el si de comissions periòdiques.

La realitat sovint està lluny de les recomanacions de la Declaració de Rio sobre l'Agenda 21 Local i l'opinió de bona part dels experts existents en la matèria. Eduardo Perero van Hove² determina que les dues darreres fases d'una Agenda 21 Local han de ser:

- **Seguiment i avaluació dels resultats del Pla d'Acció Local**, on els agents socials poden erigir-se com els millors vigilants del procés d'avaluació de les actuacions dutes a terme pel Pla d'Acció Local, en el que ells mateixos estan participant, i tot això redunda en una transparència en la gestió municipal i millora de la imatge de l'administració cap als ciutadans
- **Procés de retroalimentació**, on els agents socials, precisament per la seva escala d'actuació, són els que millor poden apuntar correccions, modificacions i puntualitzacions que millorin l'eficiència dels diferents processos o corretgeixin situacions que no s'havien tingut en consideració, així com proposar noves i distintes actuacions sota l'experiència de la seva participació en tot el procés.

Per aconseguir una adequada implementació d'aquestes fases, existeixen diverses qüestions bàsiques que s'han d'assolir. Segons Joan Font³, les qüestions bàsiques seran:

² Ponencia *Participación ciudadana*. VI Congreso Nacional de Medio Ambiente. Madrid, noviembre de 2001.

³ Joan Font. Ponencia *Participación ciudadana: ¿Un camino hacia democracias participativas?*. A: Jornada sobre la participación ciudadana als ajuntaments. Torredembarra. Abril de 2003.

- reforçar el teixit associatiu
- buscar la participació del ciutadà no organitzat
- potenciar un canvi cap a una cultura més participativa, basada en un canvi en les conductes i en els modes de treballar de les organitzacions i els professionals de la política, l'existència de més mecanismes de consulta ciutadana en la presa de decisions, uns processos que permetin apropar-se més fàcilment al debat i a les decisions polítiques i un esforç per realitzar una major educació democràtica i participativa des de les institucions, el sistema educatiu i els mitjans de comunicació.

Per últim, farem esment a algunes de les tipologies de processos participatius que s'han vingut utilitzant recentment i les ordenarem segons diversos criteris bàsics. Les classificacions que aquí s'apunten vénen recollides per l'obra **Mecanismos de participación ciudadana en la toma de decisiones locales: una visión panorámica**, realitzada per Joan Font i altres autors l'any 2000.

Taula nº1. Mecanismes de participació ciutadana ordenats segons la tipologia de la base de participació i en l'objectiu de la mateixa

	Participació de base ASSOCIATIVA		Participació MIXTA	Participació de BASE PERSONAL	
	<i>De caràcter sectorial</i>	<i>De caràcter territorial</i>		<i>De tipus INTENSIU</i>	<i>De tipus EXTENSIU</i>
Participació en la diagnosi i formació de l'agenda	- Fòrums i taules sectorials d'entitats	- Consells consultius d'entitats a escala de barri o districte	-Plans estratègics - Processos participatius temàtics: Agenda 21, PEC	- Fòrums temàtics - Cercles d'estudi - Conferència de consens	- Assemblees - Audiències - Teledemocràcia local
Participació en la formulació de polítiques i en l'adopció de decisions	- Consells, Comissions i Ponències Sectorials d'Entitats	- Consells Territorials de Barri o Districte amb presència associativa - Plans integrals	- Consells Territorials Mixtos - Jurats Ciutadans mixtos	- Pressupost participatiu - Jurats Ciutadans - Panells Ciutadans - Enquestes deliberatives	- Referèndum - Consultes populars - Teledemocràcia local
Participació	- Gestió	- Gestió	- Gestió	- Gestió per	- Coproducció

en la gestió	associativa de serveis municipals	associativa de Centres Cívics i de Barri	compartida de serveis: entitats i voluntariat	voluntariat de serveis i programes municipals	personalitzada de serveis
---------------------	-----------------------------------	--	---	---	---------------------------

Font: Joan Font et al (2000). *Mecanismos de participación ciudadana en la toma de decisiones locales: una visión panorámica.*

Si observem diferents tipologies de processos participatius segons el seu rendiment representatiu, es podria fer la següent aproximació:

Taula nº2. Mecanismes de participació ciutadana ordenats segons el grau de representativitat

Representativitat alta	Representativitat mitja o desigual	Representativitat baixa
Jurats ciutadans Panells ciutadans Enquestes deliberatives Assemblea Ciutadana	Agenda 21 Local Planificació Estratègica Pressupostos participatius	Consells Consultius Democràcia electrònica Fòrums temàtics Primers Plans Estratègics

Font: Joan Font et al (2000). *Mecanismos de participación ciudadana en la toma de decisiones locales: una visión panorámica.*

Des del punt de vista dels diferents efectes legitimadors, podríem tenir la següent classificació:

Taula nº3. Mecanismes de participació ordenats segons el grau de legitimitat

	Educació	Informació	Extensió
Mitja-alta	- Plans estratègics - Agenda 21 Local - Jurats Ciutadans - Pressupostos Participatius	- Consells consultius - Webs parlamentaris - Jurats - Plans estratègics	- Referèndum - Enquestes - Pressupostos participatius
Mitja-baixa	- Referèndum - Enquestes - Consells Consultius	- Referèndum - Enquestes - Assemblees	- Webs parlamentaris - Jurats - Consells Consultius

Font: Joan Font et al (2000). *Mecanismos de participación ciudadana en la toma de decisiones locales: una visión panorámica.*

2. Proposta de dinamització de l'AG21 local de Banyeres del Penedès

2.1. Objectius

Els objectius de la proposta organitzativa de gestió i dinamització de l'Agenda 21 local de Banyeres del Penedès que aquí es presenta són els següents:

- Aportar elements d'avaluació per al disseny d'un mecanisme efectiu de dinamització de l'AG21 local a Banyeres del Penedès.
- Realitzar una proposta tècnica, econòmicament i socialment viable de dinamització de l'AG21 local de Banyeres del Penedès.

2.2. Premises de partida: l'Ajuntament al capdavant

La premisa de partida per a l'èxit de la present proposta de dinamització del procés d'Agenda 21 de La Nou de Gaià és que la viabilitat del seu manteniment només pot estar garantit si **existeix una iniciativa i interès polític destacats al respecte per part dels integrants del consistori local.**

Com a prova d'aquest fet és que tant des de l'escala global en l'Agenda 21 de la Cimera de la Terra l'any 1992, com a escala europea amb la proposta d'operativització de l'Agenda 21 del Centre Internacional d'Iniciatives Ambientals Locals (www.iclei.org/iclei/a21.htm), i l'escala provincial en el Plec de Condicions de la Diputació de Tarragona per a la contractació d'Agendes 21, **s'assumeix la necessitat d'una iniciativa política local per a la viabilitat d'un procés cap a un desenvolupament sostenible.**

Per tant, la màxima responsabilitat que el procés d'Agenda 21 funcioni al municipi de Banyeres del Penedès al llarg del temps, és de les administracions que tenen competències en la planificació i impuls del seu desenvolupament, és a dir, l'Ajuntament i la Diputació de Tarragona, a nivell local i provincial, i el Consell Comarcal del Baix Penedès i el Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya – que sembla que ha demostrat un interès creixent en els darrers temps per aportar finançament a l'execució de Plans d'Acció Locals per la Sostenibilitat i ha obert una línia de finançament per actuacions de participació -, i en un futur proper altres Departaments com el Departament de Política Territorial i Obres Públiques, en l'àmbit del desenvolupament territorial marcat pel Pla Territorial Parcial del Camp de Tarragona. Aquestes administracions hi haurien de destinar recursos econòmics i recursos tècnics.

Cal, però, no oblidar l'important paper que poden i haurien de tenir alguns col·lectius i entitats presents al municipi. Ja queda constància, en la memòria de l'Agenda 21 local de Banyeres del Penedès, la riquesa – entesa en termes de diversitat – d'entitats socioculturals existents al municipi.

En aquest mateix sentit, diverses de les accions del Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat de Banyeres del Penedès estan encaminades a una difusió i foment de la participació en el context de l'Agenda 21, com a motors pel procés de participació i seguiment de l'Agenda 21 Local.

Una tasca evidentment important serà fomentar i organitzar el procés que faciliti el fet que les entitats i ciutadania del municipi s'involucrin, procés que passarà, indefectiblement, per evitar que l'Agenda 21 Local es converteixi en un patrimoni exclusiu del govern municipal i que per tant es presenti com un actiu de tot el municipi.

2.3. Els recursos tècnics de personal, logístics i pressupostaris de l'Ajuntament de Banyeres del Penedès

La coordinació i seguiment del procés tècnic inicial d'Agenda 21 Local de Banyeres del Penedès per banda de l'Ajuntament de Banyeres del Penedès, han estat portades directament per l'alcalde, el sr. Avelí Menéndez, amb un paper destacat, estant present al llarg de tot el procés realitzant una tasca encomiable de compromís, implicació i treball constant.

Els tècnics i treballadors municipals que també han tingut una presència contínua en tot el procés han estat Birgitte Knoph, tècnica de territori – assistint a la pràctica totalitat de les reunions de seguiment i aportant dades valuoses per la configuració dels diversos documents – i Manoli Márquez, responsable del Centre Cívic Ernest Lluch que, a més de la seva participació constant en totes les reunions esdevingudes, ha preparat el bon funcionament de les reunions i tallers de participació i, com a responsable dels mitjans municipals de comunicació, ha realitzat la difusió i convocatòria de les diverses eines de participació.

Tal i com s'explica a la documentació de participació i comunicació, a l'inici del procés es va dur a terme una sessió informativa als regidors i treballadors de l'Ajuntament sobre la filosofia, principis i procés de l'Agenda 21 Local.

A nivell logístic el municipi de Banyeres del Penedès compta amb els espais del Centre Cívic "Ernest Lluch" i dels centres cívics de Saïfores i Sant Miquel, a més del Centre Cívic del Priorat de Banyeres que estarà acabat després de l'estiu, i és d'esperar que en un futur immediat es pugui incrementar l'oferta i disponibilitat de recursos logístics de naturalesa diversa, que

haurien de contribuir, entre d'altres, a millorar el funcionament i activitat de les entitats i de la ciutadania del poble.

A nivell pressupostari l'Ajuntament de Banyeres del Penedès ha aprovat per aquest any 2007 un pressupost de 4.654.961 euros d'ingressos i despeses.

D'entre les despeses relacionades amb àmbits de treball que guarden certa similitud amb l'Agenda 21, cal destacar el següent:

- Despeses generals: 407.900 euros. Comprén totes les despeses relacionades amb el funcionament de l'ajuntament, com l'edifici municipal, el personal afecte al mateix, inclòs secretari i tècnics, i els equips que contenen.
- Brossa + neteja: 197.500 euros, comprenent els contractes de recollida, transport i tractament, i el seu cànon, de brosses i la nova taxa d'aquestes .
- Educació: 201.563 euros
- Acció social: 51.532 euros
- Centres Cívics: 46.393 euros. Correspon al personal assignat a la gestió del Centre Cívic i els seus espais d'aula d'internet, biblioteca, comunicació, gestió de tallers i Punt d'Informació Juvenil, així com manteniment d'edificis i instal·lacions.

Es tracta d'un pressupost suficient com per poder absorbir les despeses que es proposen en aquesta proposta organitzativa, tal com es planteja posteriorment.

2.4. Criteris d'elaboració de la proposta de dinamització de l'AG21L de Banyeres del Penedès

Per tot el que hem exposat en els apartats anteriors i el què l'equip redactor dels documents tècnics de l'Agenda 21 ha pogut percebre i constatar al llarg dels mesos de treball, la proposta de dinamització de l'A21 local de Banyeres del Penedès hauria d'adaptar-se a:

- (1) La inexistència de recursos tècnics a l'Ajuntament de Banyeres del Penedès especialitzats en Agenda 21 Local, però sí a l'existència de personal a l'Ajuntament amb un perfil tècnic interessant i un coneixement de primera mà de l'Agenda 21 Local durant la seva fase documental.
- (2) La possibilitat d'un canvi futur d'escenari polític després de les eleccions municipals de maig de 2007.
- (3) La limitació de recursos econòmics propis específics de l'Ajuntament.

- (4) La proposta de la figura del Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès (CSBP) com a principal eina dinamitzadora del procés d'Agenda 21 local i de la implementació del Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat.
- (5) La conveniència que hi hagi alguna figura política (com a mínim la figura del regidor/a de medi ambient però també de l'alcalde/ssa) especialment il·lusionada amb el projecte i involucrada en el mateix, tal com ha succeït fins ara amb l'actual alcalde.
- (6) L'existència de processos i projectes en el territori que han creat una important problemàtica social (el propi Pla d'Ordenació Urbanística Municipal, o la prevista implantació del CIM/Logis Penedès), traduïda en l'existència d'una certa conflictitat, amb posicions enfrontades entre partits polítics a nivell local, i entre municipis veïns. Així, el procés participatiu dins la fase documental de l'Agenda 21 Local ha estat en bona mesura condicionat per un grup actiu de banyerencs/ques oposats a aquests projectes d'important impacte territorial que identificaven amb les posicions polítiques de l'actual alcalde – veure document de comunicació i participació.

Segons aquests criteris, plantegem a continuació la proposta de dinamització de l'AG21 local de Banyeres del Penedès; aquesta es desenvolupa en els següents apartats i es fonamenta en la figura del Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès (CSBP).

2.5. Contingut de la proposta de dinamització

La proposta que es presenta es fonamenta en la figura del CSBP de Banyeres del Penedès com a òrgan principal, sense perjudici que se'n puguin crear d'altres.

2.5.1 Introducció: el Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès

La proposta tècnica presentada per Limonium S.C.P. per optar a l'adjudicació del contracte d'assistència tècnica i consultoria de l'Agenda 21 Local i PALS de Banyeres del Penedès, incorporava la proposta de creació d'un Consell de Sostenibilitat, com òrgan bàsic per promoure la participació ciutadana i el seguiment futur de l'Agenda 21 Local una vegada s'extingís el contracte amb la Diputació de Tarragona i s'acabés la fase documental. Durant aquesta, s'ha procedit a la identificació dels personatges-clau (ja sigui per la seva representativitat en el sentit associatiu, ja sigui pel seu valor potencial quant a coneixement global o sectorial del municipi) i a l'entrevista personal amb bona part dels mateixos. La tècnica i extractes d'aquestes entrevistes han estat presentats al Document de Comunicació i Participació Ciutadana; per una banda, anaven encaminades a obtenir informació rellevant per

la memòria, diagnosi i Pla d'Acció Local, i per altra a sondejar la predisposició a participar en el futur Consell de Sostenibilitat.

Aquest Consell de Sostenibilitat podria estar format per representants de les entitats del municipi i a més a més, també hi podrien formar part aquelles persones que sense formar part d'associació estiguessin interessades a participar en el procés de planificació i decisió de diverses polítiques municipals. S'hauria de formalitzar i aprovar un reglament d'aquest CSBP per a fixar-ne i regular-ne el seu funcionament – veure apartat següent.

El Consell de Sostenibilitat, a nivell general, hauria de tenir com a objectiu principal el de promoure la participació ciutadana en aquelles qüestions referides al medi ambient i sostenibilitat de Banyeres del Penedès, i en concret, pel que fa a aquelles competències i funcions que tinguin una relació directa o indirecta amb la millora i potenciació de la sensibilitat ambiental; més concretament, es poden establir com a objectius i funcions del consell les següents:

- Estimular la participació d'entitats i associacions en temes ambientals oferint el seu suport i assistència.
- Impulsar i dinamitzar activitats destinades a potenciar i consolidar la conservació ambiental i la sostenibilitat al municipi.
- Ser un espai d'estudi, debat i informació sobre els aspectes socials i ambientals locals.

- Participar com a òrgan d'assessorament i consulta quan la Regidoria de Medi Ambient o qualsevol altra regidoria de l'Ajuntament ho requereixin.
- Potenciar i donar a conèixer el Consell com a referent social i ambiental al municipi.
- Analitzar i fer propostes quan s'orientin a les demandes socials i ambientals, tant explícites com latents de la ciutadania.
- Promoure la circulació eficient de la informació ambiental, divulgació, sensibilització i respecte per l'entorn general de Banyeres del Penedès.
- Sensibilitzar a la població de la importància de la participació de la ciutadania, la planificació i gestió social i ambiental del municipi.
- Impulsar campanyes de sensibilització de la població sobre els principis de la sostenibilitat.
- Promoure el desenvolupament d'activitats i de campanyes d'educació ambiental
- Promoure l'estudi, la recerca i la disposició de documentació i altres recursos per als ciutadans de Banyeres del Penedès.
- Actuar de coordinador o "pont" entre les diverses entitats del municipi, tant pel que fa a activitats conjuntes o a demandes de les entitats vers el consistori.

Les finalitats d'aquest CSBP haurien de ser:

- Esdevenir un referent social per a la participació ambiental a Banyeres del Penedès.
- Elaborar propostes relatives a l'àmbit social i ambiental amb plena capacitat, per a que siguin posades a disposició de l'administració municipal.
- Estimular la participació de les persones, col·lectius i entitats del poble, en l'adopció de mesures tendents a la sensibilització i a la protecció del medi ambient.
- Promoure programes i activitats que creïn consciència a la ciutadania de la importància del medi ambient i de la necessitat de la seva protecció.
- Potenciar la coordinació entre les diferents entitats i institucions, públiques o privades, que dintre del poble realitzin activitats en defensa del medi ambient.

Aquest Consell hauria de tenir les següents funcions:

- Ser un canal d'informació entre l'Ajuntament i els ciutadans, i de participació d'aquests en temes socials i ambientals.
- Recollir i debatre les diferents actuacions socials i ambientals del municipi presents i futures.
- Realitzar el seguiment del Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat. Proposar noves aportacions i propostes a les actuacions municipals.
- Proposar i consensuar la línia social i ambiental que ha de seguir el poble en els propers anys.

2.5.2. Organització, representativitat i funcionament del Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès

L'organització, representativitat i funcionament del Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès s'haurien de recollir en el seu reglament. Tot seguit passem a comentar alguns dels aspectes que caldria tenir en compte.

Com a òrgans de representació del CSBP es podrien establir les figures del president i del Consell plenari. El Consell plenari, d'altra banda, és l'organització que dinamitzaria el funcionament del CSBP. Es podrien contemplar, de forma específica i si les circumstàncies ho requereixen, la constitució de grups de treball específics.

El Consell plenari es proposa que estigui format pel president/a (alcalde/ssa), vicepresident/a (regidor/a de medi ambient), els/les vocals i el/la secretari/a, i és l'òrgan que ostenta la condició de màxim òrgan de govern del CSBP. Poden ser atribucions del Consell plenari les següents:

- Proposar la revisió i/o modificació del reglament del Consell.
- Establir les normes internes de funcionament del consell, regulades per Reglament o no.
- Aprovar la creació, composició, contingut, calendari i caràcter de les comissions o grups de treball.
- Aprovar la memòria anual del CSBP, a proposta del President.
- Aprovar amb caràcter anual el programa d'actuació del CSBP.
- Exercir el dret a la iniciativa davant l'Ajuntament de Banyeres del Penedès, formulant propostes dirigides a l'adopció de mesures municipals relatives al seu sector d'activitat, una vegada estudiades.
- Emetre informes previs a iniciativa pròpia o de l' Ajuntament, en les matèries de competència municipal que incideixin en el seu àmbit d'actuació.
- Designar i cessar els representants del CSBP davant d'altres organismes, consells, institucions o en actes públics o privats, sempre que es consideri oportú i es requereixi.

Com a vocals del Consell plenari s'estableixen els següents:

a) personal municipal:

- Tècnic de Territori
- Responsable del Centre Cívic, d'aspectes turístics i socials

Proposats per la Regidoria de Medi Ambient.

b) representants d'associacions:

- 1 representant de cada associació que tingui interès en participar-hi

El representant serà el President de l'Associació o representant específicament designat per aquesta.

c) Altres persones significatives en el context socio-ambiental del municipi:

- persones qualificades en temes ambientals i socials del municipi (assimilables a les persones-clau entrevistades durant la fase documental)

A proposta de la Regidoria de Medi Ambient.

En quant a la periodicitat de reunió del Consell plenari es proposa que aquest es reuneixi de forma habitual una vegada per trimestre i de forma extraordinària sempre que la convoqui el president/a per iniciativa pròpia o es realitzi la sol·licitud per un mínim d'una tercera part dels seus membres.

La formalització de documents per part del Consell plenari s'establirà sota la forma de proposta, dictamen o suggeriment.

Amb caràcter anual i dins el termini del primer trimestre de l'any següent, s'haurà d'elaborar una memòria d'actuació final corresponent a cada exercici.

Com a funcions específiques dels Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès en el context del seguiment i dinamització de l'Agenda 21 Local de Banyeres del Penedès cal apuntar les següents:

- Recollir i difondre informació ambiental del municipi i informació referida a qüestions globals en les quals hi té incidència l'activitat del poble, i referida al procés d'Agenda 21 local
- Realitzar una difusió continuada i regular de la informació associada al procés d'Agenda 21 local de Banyeres del Penedès, per exemple mitjançant el manteniment d'un apartat específic al Butlletí Municipal.
- Sistematitzar la informació dels indicadors de l'Agenda 21 local i impulsar-ne la seva aplicació en base la proposta de Sistema d'Indicadors.
- Publicar i donar difusió als principals resultats del sistema d'indicadors.
- Impulsar la realització de les accions establertes en el Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat.
- Garantir i potenciar la participació de la població i els agents socio-econòmics en el procés de redefinició d'objectius, accions i indicadors.
- Realitzar un seguiment dels avenços de les eines i metodologies d'Agenda 21 a diverses escales territorials: provincial, autonòmica i europea.
- Proposar estratègies i accions per dinamitzar el procés d'AG21 en quant a la realització d'accions, seguiment i reajust del procés.
- Prioritzar les accions a realitzar i recomanar-les al Ple del Consell perquè siguin aprovades i implementades.

- Fer l'avaluació del document del Sistema d'Indicadors i consensuar amb els agents implicats les estratègies de mesura i sistematització dels indicadors.
- Planificar i impulsar treballs de reflexió que es puguin encomanar a grups de treball sectorials o específics.
- Organitzar les sessions obertes de Fòrum Ambiental a realitzar una vegada l'any.

Per a realitzar o donar suport a algunes d'aquestes funcions es pot preveure un servei tècnic extern de suport o d'assessorament.

Una altra mesura a considerar és el manteniment d'un canal obert de comunicació entre la població i el Consell de Sostenibilitat per rebre les aportacions que es puguin realitzar en l'àmbit de l'AG21. Aquest canal es pot articular a través d'una bústia a l'Ajuntament i una bústia electrònica.

Com s'observa en la relació de les funcions del CSBP, es recomana que es convoqui una vegada l'any una sessió oberta a la població de tipus Fòrum Ambiental per a la comunicació dels avanços en el marc de l'AG21 així com per a l'exposició de temàtiques especialment rellevants, prioritització d'accions, etc.

El **Fòrum Ambiental** seria una reunió de tipus assembleària de participació oberta de tots els habitants de Banyeres del Penedès. El seu funcionament té l'objectiu d'establir un espai de comunicació i deliberació en el què es pugui debatre obertament sobre qüestions diverses en relació a l'estat ambiental i del desenvolupament de Banyeres del Penedès, així com informar dels avanços en els treballs i compromisos de l'Agenda 21.

El Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès podria ser un bon marc per establir els principis de funcionament i de presa de decisions en el marc del Fòrum.

A tot aquest procés organitzatiu sobre l'estructura i la metodologia proposades per al seguiment futur de l'Agenda 21 Local entorn la figura del Consell de Sostenibilitat cal realitzar una sèrie de consideracions:

- Aquest procés seria, en principi, un exemple molt concret de procés participatiu amb aparença *top-down* (de dalt a baix), en el què coincideixen una demanda social latent, amb un lideratge formal del procés per part de les institucions, procés que sol ser força comú a totes les Agendes 21 Local⁴. Aquest tipus de procés és certament eficient, però pot produir certes "reticències" a participar d'aquelles persones o col·lectius que pateixen d'un cert

⁴ NAVARRO, C.J. (1999). **El sesgo participativo**. CSIC. Madrid

rebuig o desengany envers la institució política que fomenta el procés i més, encara, quan continuen latents els conflictes relacionats amb els projectes de gran abast territorial i la posició política de l'ajuntament envers els mateixos.

- Tot sovint, les comissions ciutadanes que basen part del seu pes en les entitats cíviques del municipi, representades a les comissions o reunions per persones concretes, poden ser qüestionades com a no representatives dels ciutadans⁵; per una banda, hi ha una característica general de debilitat del teixit associatiu, i en aquest context es pot dubtar de la capacitat dels grups que formen part d'aquest teixit associatiu per representar la veu del conjunt de ciutadans. Per altra banda, la capacitat dels participants en la CSBP per representar a les seves pròpies entitats és també, en molts casos, dubtosa. Aquest pot ser també el cas específic de Banyeres del Penedès on, tot i existir una notable diversitat d'entitats, s'ha detectat una participació a les mateixes esbiaixada cap al grup de població originari del municipi, en relació al grup de nouvinguts arran del creixement industrials dels anys 60 i 70.
- Tanmateix, les Agendes 21 en general no tenen en la representativitat un objectiu prioritari⁶. Aquests mecanismes es basen en l'autoselecció dels participants, prèvia campanya de publicitat de l'experiència. En aquests casos, els participants no es poden concebre com representants de la ciutadania sinó només com interessats o implicats en el tema a debat, correponent-se, en aquest sentit, amb un model de participació orientat als actors interessats i disposats a participar, el que fa que el procés incorri en una sèrie de "biaixos" que cal tenir en consideració. És d'esperar, a més, que el perfil dels ciutadans no organitzats que participin presenti alguns "biaixos" marcats en relació amb el conjunt de la població, en termes de formació, ocupació i altres variables associades a recursos econòmics o culturals.
- La peça clau de tot el procés de seguiment (la figura del Consell de Sostenibilitat) es pot vincular a l'administració municipal– de fet com sol ocórrer en la major part de processos d'Agenda 21 Local⁷. En aquests casos, l'organitzador haurà de fer esforços més grans per demostrar la seva neutralitat per tal d'eliminar la sensació externa de dependència total dels dictats polítics de l'ajuntament. Per altra banda, pot complir una funció complementària de tenir efectes educatius en els treballadors de l'administració municipal en torn a la necessitat d'escoltar la ciutadania.
- S'haurà de fer un esforç molt important en aconseguir una important participació en el Fòrum Ambiental anual, per guanyar en representativitat i legitimitat del procés. Això significa que s'hauran d'invertir importants recursos en informació, difusió i foment de la participació en aquest forum. Una de les claus serà que l'ajuntament assumeixi que el

⁵ FONT, Joan; BLANCO, Ismael; GOMA, Ricard i JARQUE, Marina (2000). **Mecanismos de participación ciudadana en la toma de decisiones locales: una visión panorámica**

⁶ FONT, N i SUBIRATS, J (2000). **Local y sostenible**. Barcelona. Ed. Icaria

⁷ FONT, J et al (2000). Op. Cit.

Fórum no es només un òrgan consultiu sinó un òrgan amb legitimitat per exigir i marcar les polítiques de seguiment de l'Agenda 21 Local.

- Per poder mantenir un cert caliu i no caure ràpidament en un oblit del procés d'Agenda 21 Local després de l'acabament del present contracte d'assistència tècnica, és fonamental mantenir obert tota una sèrie d'activitats (de fet moltes d'elles recollides com accions al Pla d'Acció Local per la Sostenibilitat) públiques, com cicles de conferències, campanyes d'educació ambiental i social a l'escola i a la població general, dies lúdics de commemoració de dates assenyalades (Dia de l'Arbre, Dia Mundial de...) i tots aquests lligats, d'una manera evident i visible, al procés d'Agenda 21 Local.

Així, i com acció especialment rellevant una vegada constituït el nou equip de govern municipal després de les eleccions de maig de 2007, serà molt important que es creï la figura del Consell de Sostenibilitat de Banyeres del Penedès, s'aprovi el seu Reglament inicial i es convoqui la primera reunió per la tardor de 2007; a partir d'aquí, el propi Consell amb la seva dinàmica, escortat pel treball dels tècnics municipals, haurà de marcar el ritme del treball de seguiment.

2.6. Pressupost inicial

El pressupost que a continuació es planteja és aproximat, evidentment, i permet situar l'ordre de magnitud de la inversió i cost necessari per tal de poder implementar el procés de dinamització futura de l'Agenda 21 Local de Banyeres del Penedès en una fase inicial posterior a la fase ja finalitzada d'assistència i coordinació tècnica del procés.

Tot seguit es realitza una definició i explicació de les partides contemplades, tot explicant la seva naturalesa.

- **Reforç tècnic de l'ajuntament amb funcions específiques sobre l'Agenda 21 Local de Banyeres del Penedès.** Donat el volum de feina associat a l'Agenda 21 local i els recursos actuals de personal de l'Ajuntament, caldria valorar la incorporació d'un servei específic contractat a temps parcial, amb una jornada per exemple de 3 dies per setmana. El perfil hauria de ser el d'un servei d'assistència tècnica per part d'una consultoria especialitzada. En tot cas, hauria d'assistir a les reunions del Consell de Sostenibilitat i Fóruns que es vagin realitzant. Una de les altres funcions que hauria de tenir seria la d'assessorar l'alcaldia, l'equip de govern i els grups d'oposició de manera periòdica i prefixada. També s'hauria d'encarregar de l'elaboració del material de difusió sobre l'avenç de l'Agenda 21.
- **Cost de desplaçaments i dietes del servei de reforç.** Seria recomanable que els tècnics de l'estructura municipal assignats a tasques de suport a l'Agenda 21 Local participin en

jornades, congressos i reunions relacionades amb l'Agenda 21 Local, que impliquin costos de dietes (desplaçaments, manutenció)

- **Publicacions i material bibliogràfic.** Per la correcta informació i difusió dels resultats i avenç del procés de l'Agenda 21 Local de Banyeres del Penedès serà necessària la confecció d'un material a tall de sèrie de publicacions periòdiques especialitzades -de fet aquesta opció pot ser "internalitzada" en els costos d'edició de la pròpia revista municipal- així com també l'adquisició d'una mínima bibliografia, per exemple per part del Consell de Sostenibilitat. Aquest material té un cost que, per altra banda, pot ser entès com una inversió, doncs aquest material passarà a formar part del fons bibliogràfic de la Biblioteca Municipal al Centre Cívic "Ernest Lluch".
- **El seguiment d'indicadors** pot suposar un cost prou important, però és aquí on les administracions de caire supralocal poden tenir una influència més decidida, utilitzant la seva capacitat tècnica per poder realitzar el seguiment d'aquells indicadors que necessitin d'analítiques, mesures, anàlisis de cartografia i d'altres. En aquest cas, considerem que l'ajuntament no hauria d'incórrer en costos inherents a aquesta partida, ja que els indicadors depenents de dades municipals seran elaborats pel propi tècnic/a en el marc de la seva jornada laboral o pel servei de consultoria tècnica extern en el marc del seu contracte.
- **Dietes de les reunions del Consell Social i de Sostenibilitat.** S'haurà de preveure una petita partida de dietes i compensacions per cobrir despeses i incentivar la participació a les reunions que es puguin realitzar. Específicament, s'ha de preveure dietes de desplaçaments per a persones no residents al municipi que puguin assistir a aquests grups de treball.
- **Preparació de material de treball per les reunions del Consell plenari o Fòrum Ambiental.** La impressió, enquadernació, edició de materials específics, quadernets, transparències o d'altres, per poder realitzar les reunions i comissions, té un cost que s'ha d'imputar al funcionament normal de l'administració local.

Al quadre següent es realitza una valoració econòmica dels costos de les diverses partides exposades anteriorment

Taula nº4. Resum de valoració econòmica

Descripció de la partida	Quantitat estimada
1.Contracte servei tècnic extern	5.000 euros/any
2.Desplaçaments i dietes dels tècnics municipals	600 euros/any
3.Publicacions i material bibliogràfic	800 euros/any
4.Manteniment de la web	1000 euros/any
5.Dietes Consell Social i de Sostenibilitat	1500 euros/any
6.Preparació Materials de Treball	600 euros/any
TOTALS	9.500 euros/any

2.7. Fonts de finançament

Com es pot observar, més de la meitat del pressupost previst està dedicat al contracte d'un servei d'assessoria externa; així, és en aquest àmbit on l'ajuntament ha de dedicar un esforç més especial per poder obtenir finançament extern, via qualsevol de les línies ja existents per contractació de personal tècnic per servei als ajuntaments via de les subvencions que des del 2005 ha posat a disposició dels Ajuntaments l'actual Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. A més a més s'ha de tenir en compte la nova línia de subvenció d'actuacions de participació de la Diputació de Tarragona des d'aquest any 2007.

Les "Bases específiques reguladores de la concessió de subvencions per a la realització d'actuacions de participació ciutadana en programes de sostenibilitat" (BOPT núm. 295, fascicle primer, de 28-12-05). En el seu article tercer, cita textualment:

A l'efecte d'aquestes bases, les actuacions susceptibles de cofinançament i que, per tant, poden ser objecte de sol·licitud són:

- a) *Actuacions de participació ciutadana per a la dinamització i desenvolupament de l'Agenda 21 Local, concretament, per organitzar i celebrar els fòrums, tallers i altres activitats de participació necessàries per donar seguiment a l'Agenda 21 Local.*
- b) *Actuacions de participació ciutadana justificades dins el Pla d'Acció Local per a la Sostenibilitat de l'Agenda 21 Local.*

L'Ajuntament de Banyeres del Penedès ja ha realitzat una demanda d'ajut a la convocatòria d'aquest any 2007 encaminada al finançament de dues accions molt senzilles:

- **Acció 1.** Redacció durant l'any 2007 de tres articles sobre temes d'Agenda 21 Local i de sostenibilitat a inserir al Butlletí Municipal. Aquest Butlletí Municipal és trimestral, per tant es publicaran tres butlletins, comptant a partir de l'acabament de la fase documental.
- **Acció 2.** Posada en marxa i dinamització del **Consell de Sostenibilitat**. Una vegada definits els membres que han de formar part del consell es convocarà el consell per poder decidir quin ha de ser el paper que ha de jugar aquest consell i quina ha de ser la relació que ha de tenir amb l'Ajuntament. Per tant serà el mateix Consell qui, a partir de les recomanacions de l'equip de Limonium, establirà el seu propi funcionament. Limonium realitzarà la dinamització d'aquest consell i s'encarregarà de traspasar les conclusions i acords del consell a l'Ajuntament del municipi.

A data de tancament d'aquest document no es coneix si aquest ajut ha estat atorgat.

Respecte als ajuts de la Generalitat, la darrera convocatòria és la presentada a l'ORDRE IRP/2/2007, de 8 de gener, per la qual s'aproven les bases generals que han de regir les subvencions als ens locals per promoure la participació ciutadana i s'obre convocatòria pública per a l'any 2007. D'aquest ordre d'ajuts cal destacar el següent:

Aquestes subvencions volen recolzar les activitats que es duguin a terme entre el dia 1 de gener de 2007 i el 30 de novembre del mateix any referents a:

a) Processos participatius que, usant metodologies diverses, generin debats socials i recullin aportacions ciutadanes destinades a millorar tant el contingut com l'aplicació de les diverses polítiques locals.

b) Espais i òrgans de participació que articulin, de manera estable i continuada, la participació de la ciutadania en la formulació i l'execució de les diverses polítiques locals.

c) Plans de participació que ordenin i sistematitzin les estructures i els processos a través dels quals l'organització local promou i garanteix la intervenció ciutadana en el disseny i execució de les polítiques públiques locals.

d) Estructures tècniques de suport a les polítiques de participació que permetin, a través tant de la contractació de professionals com de la promoció de programes de formació, disposar dels recursos humans necessaris per propiciar polítiques participatives de qualitat.

D'acord amb la voluntat de facilitar l'assessorament i el seguiment tècnic dels projectes que es subvencionen, els ens locals podran sol·licitar la signatura d'un conveni de col·laboració amb el Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, la firma del qual correspondrà al director/a general de Participació Ciutadana

.3 Actuacions excloses

Tot i ser activitats que tenen a veure amb les relacions amb la ciutadania, queden fora d'aquesta convocatòria un conjunt d'activitats o iniciatives:

a) Activitats lúdiques, festives, culturals, de dinamització social o les anomenades mostres d'entitats que no siguin accessòries a processos de participació; és a dir, que la seva finalitat s'acabi en la realització de la pròpia activitat i no en la contribució d'aquesta a un procés

participatiu. Els processos de participació poden incloure actes lúdics o festius, però no poden tenir tanta rellevància que esdevinguin principals i no accessoris.

b) Campanyes de difusió, comunicació i informació no vinculades als processos participatius, com són ara exposicions, fulls informatius, butlletins municipals, xerrades i campanyes informatives. És a dir, no formen part de la convocatòria quan l'objectiu principal és transmetre informació sobre els serveis o els projectes municipals, sense estimular el debat ciutadà i la recollida d'aportacions per part de la ciutadania.

c) Enquestes, sondeigs i altres mètodes demoscòpics que no tinguin relació amb projectes de participació o que no contemplin la deliberació i el debat ciutadà dels seus resultats.

d) Serveis locals de suport a les entitats del municipi.

Aquest ordre d'ajuts, que s'espera torni a ser convocat a principis de 2008, pot ser una nova i bona eina de finançament del seguiment de l'Agenda 21 Local a Banyeres del Penedès

Banyeres del Penedès, abril de 2007

Eduardo Soler García de Oteyza

Director de la fase documental de l'Agenda 21 Local de Banyeres del Penedès